

Handläggare: Anders Ödmark
Telefon: 08-508 05 178
Dnr 110 - 123 -2007
Sammanträde 20 mars 2007

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Möjlighet till valfrihet genom olika driftsformer och utförare

- redovisning av uppdrag från stadsdelsnämnden 13 februari 2007

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner redovisningen.

Elisabeth Dérantz
tf stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att redovisa möjligheterna till valfrihet genom olika driftsformer och utförare inom alla avdelningar, undantaget myndighetsutövning.

I ärendet redovisas hur frågorna om valfrihetssystem och konkurrensutsättning genom upphandling f.n. hanteras stadsövergripande. Vidare redovisas i vilken omfattning konkurrensutsättning förekommer respektive övervägs inom stadsdelsnämndens olika verksamhetsområden.

Bilaga: Utdrag ur stadsdelsnämndens verksamhetsplan för år 2007

Bakgrund och beredning

Stadsdelsnämnden beslutade den 13 februari att uppdra åt förvaltningen att till sammanträdet i mars redovisa möjligheterna till valfrihet genom olika driftsformer och utförare inom alla avdelningar, undantaget myndighetsutövning.

Detta ärende har utarbetats av stadsdelsdirektörens stab med underlag från de olika verksamhetsavdelningarna.

Information har skett i förvaltningsgruppen den 14 mars.

Inledning

Kommunstyrelsen har utarbetat förslag till *Policys för upphandling och konkurrensut-sättning* som kommer att föreläggas Kommunfullmäktige för beslut. Ärendet omfattar ytterligare utveckling av *valfrihetssystem* och konkurrensut-sättning genom *upphandling*. Vidare berörs begreppen *avknoppning* och *utmaning*:

”Stadens nämnder ska stimulera och uppmuntra medarbetare som vill avknoppa delar av stadens verksamhet. *Avknoppning* definieras som ”när drift av stadens verksamhet övergår från staden till företag och anställd i staden därvid ingår som ägare”. *Utmaning* definieras som ”när någon riktar ett önskemål till staden (nämnd) om att del av stadens verksamhet skall upphandlas eller försäljas”.

I samband med utmaning är det nämndernas ansvar att seriöst pröva förslaget, besvara utmaningen och i förekommande fall initiera en upphandling”.

Inom stadsledningskontorets nyinrättade *Förnyelseavdelning* sker nu utvecklingsarbete avseende valfrihet och konkurrensut-sättning. Dess *enhet för avknoppning* (avknoppningskansliet) har inbjudit till seminarier den 29 mars och 2 april. Företrädare för juridiska avdelningen, personalstrategiska avdelningen samt finansavdelningen inom stadsledningskontoret kommer att gå igenom frågor som inkommit om vad som gäller för avknoppning. Stadsdelsförvaltningen har anmält deltagande och inbjudan har sänts till alla enheter inom förvaltningen.

Förnyelseavdelningens *enhet för valfrihet* arbetar med kundvalsmodeller. Uppdraget är att till år 2008 utveckla kundvalsmodeller för omsorg om äldre och personer med funktionsnedsättning. I avvaktan på detta är det dock möjligt att åstadkomma konkurrensut-sättning genom entreprenadupphandling av enheter eller delar av enheter.

I stadsdelsnämndens verksamhetsplan år 2007 har redovisats överväganden för ökad valfrihet (se bilaga). I det följande sker vissa kompletterande synpunkter och överväganden.

Förskola, skola och fritid

Alla föräldrar kan i mån av plats fritt välja förskola och skola för sina barn. Information om detta lämnas inför sådant val och finns tillgängligt i såväl pappersform som på Internet. Inför val av skola utges årligen katalogen "Dags att välja skola" av staden.

Inom avdelningen finns redan stor förtrogenhet med möjligheterna. En tredjedel av förskolorna och närmare hälften av familjedaghemmen drivs i enskild regi. I villastadsområdet finns sålunda inte längre någon kommunal förskola.

När det gäller *två- och trefamiljsystem* förutsätts att gemensamma riktlinjer avseende utformning, juridiska och ekonomiska villkor utformas av kommunfullmäktige för att beakta den kommunala likställigheten. Förvaltningen söker information om erfarenheter av denna verksamhetsform.

När nya förskolor byggs erbjuds externa anordnare att driva dessa. En webb-plats som informerar om möjligheterna behöver utvecklas.

All fritidsverksamhet bedrivs på entreprenad. Avtalen löper ut om drygt ett år och blir då aktuella för ny upphandling.

Idag har förvaltningen lokalsamverkan avseende förskole- och grundskoleverksamheterna. Hur motsvarande samverkan med utbildningsförvaltningen ska utformas får klaras ut när utbildningsförvaltningens nya organisation är klar.

Äldreomsorg

Samhällets insatser för personer över 65 år varierar utifrån den enskildes livssituation och behov och bör därför anpassas utifrån den enskildes behov. Generellt kan insatserna delas upp i allmänna tjänster (ofta stora volymer) och specialisttjänster (kräver särskild kompetens). Det som begränsar den enskildes möjligheter att välja är ofta hälsan och rörligheten och i viss mån ekonomin. Det är därför viktigt att utforma tjänster så att de personer, som har begränsningar i sina möjligheter att välja, ändå ges den möjligheten. Vad som också begränsar valmöjligheten är utbudet av och närheten till tjänsterna. Närhet och specialistresurser kan vara svårt att kombinera. För personer med behov av insatser från många vårdgivare upplevs samverkan mellan dessa ha stor betydelse för synen på hur respektive vårdgivare utför sin tjänst. Här måste frågor om kontinuitet behandlas inom ramen för möjligheten att välja.

Möjlighet finns att inom hemtjänsten välja mellan olika *företag*. Kraven på dessa regleras vid upphandlingen. Möjligheten att välja *insats* finns dock inte eftersom den är förknippad med myndighetsutövning (biståndsbeslutet) och bestäms utifrån behov. Privata vårdgivare har dock möjlighet att erbjuda tilläggstjänster, som betalas av den enskilde.

Som en följd av att fler äldre bor kvar i ordinärt boende utvecklas inom hemtjänsten olika specialiseringar. Inom den kommunala hemtjänsten utvecklas exempelvis demensteam. Genom att kvalitetssäkra och öka informationen om dessa specialiseringar skulle en ökad valmöjlighet kunna uppstå. Utförare som på liknande sätt kan gå i god för fungerande samverkan med andra vårdgivare, som är betydelsefulla för den enskilde, kan vara ytterligare ett kriterium för val av hemtjänstutförare.

Inom äldreomsorgen i Hässelby-Vällingby har enheterna på olika sätt arbetet för att utveckla nya erbjudanden. Tydligast exempel är Hässelgården där olika aktörer (fastighetsägaren, landstinget, kommunen och andra) erbjuder olika möjligheter.

Med stöd från socialstyrelsen och med teknikstöd utvecklas nya samverkansmodeller för att ge personer, som har behov av många olika insatser, en upplevelse av sammanhållen insats. Genom informationssystem, som är enhetliga för alla vårdgivare och tillgängliga för den enskilde, ska det vara möjligt att byta vårdgivare inom vårdkedjan utan att det påverkar informationskontinuiteten.

Äldreomsorgen i Hässelby-Vällingby och i Bromma samverkar kring nyttjande och planering av vård- och omsorgsboenden. I båda stadsdelarna finns servicehus, gruppboende, ålderdomshem, sjukhem och enheter med psykiogeriatrisk inriktning samt några privata vårdgivare. Båda köper idag verksamheter med specialiserad inriktning främst hos privata vårdgivare utanför stadsdelarna. Dessa har specialiserat sig genom att vara upphandlade av flera kommuner och ha upptagningsområden som garanterar efterfrågan. Stadsdelarnas planerings- och ekonomiansvar - var för sig - för vård- och omsorgsboenden har begränsat utvecklingen av mera specialiserade enheter.

Förvaltningen anser att staden bör ta ett samlat grepp kring frågor som rör den mest resurskrävande och specialiserade äldreomsorgen. Specialisering kräver investeringar både i kompetens, utrustning och ”inkörning”. En stadsdelsnämnd kan vara för liten för att själv ta sådana investeringar - därför samverkar Bromma och Hässelby-Vällingby i dessa frågor och efterfrågar kommuncentrala initiativ för att utveckla valfriheten beträffande utförande, innehåll och samverkan.

Hösten 2006 bjöd förvaltningen in en privat vårdgivare, som delade med sig av sin erfarenhet av att lämna arbetet som avdelningschef inom äldreomsorgen för att ta steget att bilda företag och lägga eget anbud på en konkurrensutsatt enhet. Under 2007 är utförarenheterna inom äldreomsorgen resultatenheter och får på så sätt en reell mätare på enhetens möjligheter att klara ekonomi och kvalitet.

Följande enheter (eller delar av enheter) inom stadsdelsnämndens äldreomsorg kommer att kunna vara aktuella för konkurrensutsättning genom upphandling:

- Råcksta sjukhem
- Hässelgården
- Skolörtens äldreboende
- Rehabiliteringsenheten

Omsorg om personer med funktionsnedsättning

Inom avdelningen finns en viss nyfikenhet på vad en eventuell avknoppning kan innebära. För att få mer information har Förnyelseavdelningens enhet för avknoppning inbjudits till avdelningen den 13 april. Informationen riktar sig till enhetschefer och bitr. enhetschefer inom avdelningen. Även de fackliga organisationer som finns representerade på avdelningen inbjuds.

Representanter från avdelningsledningen har varit på studiebesök i Nacka för att se hur arbetet organiseras i en kommun med en stor andel privata aktörer.

Inom avdelningen kan följande utförarenheter bli föremål för konkurrensutsättning:

- Fyra dagliga verksamheter
- Elva gruppboendestäder för vuxna
- Två gruppboendestäder för barn och ungdomar
- Ett korttidsboende för vuxna

När det gäller personlig assistans och hemtjänst samt ledsagning och avlösning tillämpas redan ett valfrihetssystem (se avsnittet om hemtjänst under äldreomsorgen).

Individ- och familjeomsorg

De verksamheter inom *Individ och familjeomsorg Vuxen* som inte bedriver myndighetsutövning och därför i första skedet är möjliga att konkurransutsätta/avknoppa är socialpsykiatrins utförarenheter (särskilda boenden, träfflokaler, sysselsättningsverksamhet och boendestöd). Även personliga ombuden och lägenhetsverksamheten ingår i gruppen. Missbruksvården för vuxna har en integrerad myndighetsutövnings- och behandlingsmodell med Beroendecentrum Stockholm, som i så fall bedöms behöva konkurransutsättas/avknoppas i sin helhet.

Spritt inom verksamheterna uttrycks intresse och frågor om hur avknoppning av verksamhet kan gå till. Medarbetare och chefer vill dock vänta in mer information och utbildning om detta och förhåller sig därför i dagsläget avvaktande.

De största verksamheterna inom *Individ och familjeomsorg Barn och ungdom* samt *Arbete och bistånd* består av myndighetsutövning.

Inom Barn och ungdom finns den egna Öppenvården, som dels arbetar med förebyggande arbete och dels med insatser enligt biståndsbeslut från Barn- och ungdomssektionen. De egna insatserna är ett led i förvaltningens strävan att minska dyra dygnetruntplaceringar av barn och ungdomar vilket också har skett. Idag är dessa olika arbetsuppgifter integrerade med varandra. Biståndsinsatserna i egen regi går att konkurransutsätta genom upphandling. Förvaltningen behöver dock tid på sig att särskilja de olika funktionerna och ta del av kunskaper och erfarenheter kring upphandling och konkurransutsättning.

I Vinsta arbetsforum bedriver förvaltningen daglig verksamhet för arbetslösa socialbidragstagare samt arbetsträning för personer längre ifrån arbetsmarknaden. Daglig verksamhet är en del av arbetslinjen, d.v.s. ett krav för att erhålla socialbidrag vid arbetslöshet. Arbetsträningen säljs i viss utsträckning till Försäkringskassan och andra stadsdelar. Vissa insatser köps företrädesvis av Start.

Vinsta arbetsforum vill öka sitt samarbete med privata arbetsförmedlingar och har inlett samverkan med "Blatteförmedlingen" då många av deltagarna i Arbetsforum har sitt ursprung i utomnordiskt land. Även samarbete med bemanningsföretag och kulturföreningar planeras. Näringslivssekreteraren är också en resurs för närmare samarbete med det privata näringslivet. Stadens inriktning med ett antal Jobbtorg är av stort intresse för inriktningen av förvaltningens arbetsmarknadsåtgärder. Även när det gäller arbetsmarknadssektionens verksamhet behövs mer kunskaper och erfarenheter kring upphandling och konkurransutsättning.

Stadsdelsmiljö och teknik

Stadsmiljö: Verksamheten är konkurransutsatt i sin helhet och upphandlad av privata entreprenörer. Fem kontrakt är fördelade på tre entreprenörer.

- Gatudrift och parkskötsel i Vällingby (Stockholm Entreprenad)
- Gatudrift och parkskötsel i Hässelby (Stockholm Entreprenad)
- Underhåll och lekplatsskötsel (Skanska)
- Drift och underhåll av strandbad (Mandresa)
- Drift och underhåll av dammar och fontäner (Stockholm Entreprenad)

De båda områdesentreprenaderna i Hässelby och Vällingby går ut i september 2008 och under hösten i år påbörjas förberedelse för ny upphandling.

IT: Hanteras i översynen av stadens administration (ÖSA) där beslut väntas inom kort. En gemensam lösning för staden i extern regi är ett alternativ.

Reception: Köps idag som tjänst från vaktbolag respektive bemanningsföretag.

Kontaktcenter: Delar kan köpas som tjänst från bemanningsföretag. Utvärdering av försöksverksamheten i Bromma och Hässelby-Vällingby genomförs under 2007 och ska ligga till grund för beslut om framtida arbetssätt.

Vaktmästeri: Kan köpas som tjänst från bemanningsföretag alternativt upphandlas i konkurrens.

Bilaga

Utdrag ur Verksamhetsplan 2007 (tjänsteutlåtandet)

Förvaltningen har påbörjat förberedelser för aktivitet vad gäller *konkurrensutsättning och avknoppning* av olika verksamheter. Inom varje verksamhetsavdelning sker genomgångar av vilka verksamheter som lämpar sig för avknoppning eller konkurrensutsättning genom upphandling. Genom att ekonomistyrningen varit inriktad på prestationsersättning under flera år underlättas hanteringen av de gränssnittsfrågor som alltid infinner sig både vid konkurrensutsättning och vid avknoppning. Förvaltningsledningen uppmuntrar på olika sätt chefer att ta egna initiativ samt diskuterar internt hur man ska göra med egenregianbud vid olika typer av upphandlingar. Rektorer och förskolechefer kommer vid gemensamma chefsmöten att informeras om möjligheter och tillvägagångssätt vid avknoppning. När en förskola, skola eller del av verksamhet visar intresse för avknoppning kommer förvaltningen att informera och stödja personalen i detta arbete.

Förvaltningen avvaktar dock med någon egentlig organisationsanpassning i form av en särskilt funktion för ändamålet. Kompetens i olika relevanta frågor finns i organisationen. Det finns också anledning att avvakta hur staden centralt avser organisera insatser för att driva konkurrensutsättningen. Förvaltningen avser att i samband med konkurrensutsättning och s.k. avknoppning samverka med de fackliga organisationerna.

Verksamheterna ska utformas så att medborgarna ges så stor valfrihet som möjligt – bl.a. rätten att välja förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola och särskola. Full etableringsfrihet och lika villkor råder mellan kommunala och enskilt drivna alternativ. Föräldrars efterfrågan ska så långt möjligt styra utbudet. Föräldrar garanteras rätten att välja förskola, skola, skolbarnsomsorg, särskola och familjedaghem i såväl kommunal som privat regi i mån av plats enligt gällande regler.

För ökad valfrihet utvecklas inom barnomsorgen s.k. *två- och trefamiljssystem*. Förvaltningen undersöker förutsättningar och erfarenheter av dessa verksamhetsformer och återkommer till nämnden med preciserat förslag.

Förvaltningens *kommunikation med invånarna* ska vara tydlig och skapa rätt förväntningar på den service och de tjänster, som står till buds. Öppenhet och möjlighet till dialog och delaktighet ska underlätta i valet av service och tjänster samt leda till ökad insyn i verksamheterna. Webbplatsen byggs ut och ger utrymme för kommunikation med tjänstemän och politiker och blir den främsta kanalen när det gäller information såväl om nämndens egen verksamhet som om privata alternativ.

Bilaga (forts)

Utdrag ur Verksamhetsplan 2007 Bilaga I-3, Målbilagan

Valfriheten ska öka

<i>Mål</i>	<i>Vad ska följas upp</i>	<i>Arbetsätt & ansvar</i>
Utförarverksamheterna inom omsorg om funktionshindrade har senast vid halvårsskiftet förslag på webb-baserat informationsmaterial.	Att alla verksamheter har förslag på webb-baserat informationsmaterial i syfte att underlätta valfriheten.	Avd.nivå genom verksamhetsenkät i juni (utv.sekr). Ev under hösten i fokusgrupp utvärdera hemsidan (utv.sekr).
Myndigheten inom omsorg om funktionshindrade utarbeta rutiner för information till brukare, om alternativ, kommunala såväl som enskilda, så att personer med funktionsnedsättning <u>garanteras</u> en <u>ökad</u> valfrihet.	Att det finns rutiner som säkerställer att brukarna garanteras ökad valfrihet.	Avd.nivå genom verksamhetsenkät i juni (utv.sekr). Uppföljning i samband med ILS/IK, under året (avd.chef o. utv.sekr)
Webbsidor för förskolan	Att alla förskolor har webbsidor.	BUS i samarbete med info funktion & förskolechefer, VB
Förskolechefer informeras om möjligheten till avknoppning. Driften av planerade nya förskolor och skolor erbjuds fristående entreprenörer	Antalet intresserade verksamheter	VB
Två-resp trefamiljssystem som alternativ inom barnomsorgen	Intresset och antalet startade verksamheter	BUS-avd undersöker möjligheten att erbjuda plats Utvecklingssekreterare/VB